

STYRETS BERETNING 2012

Styrets beretning for konsernet Møreforskning i 2012

Kunnskaps- og innovasjonsfylket Møre og Romsdal:

Regjeringen la i mars 2013 fram Regionalmeldingen¹ og Forskingsmeldingen². Begge har ambisiøse mål, fornuftige tematiske satsinger og gode beskrivelser og analyser av hvilken betydning kunnskap spiller for samfunnsutviklingen. Regionmeldingen vil «Ta heile landet i bruk»? Det vil ikke Forskingsmeldingen. Tiltakene som lanseres her retter seg nokså ensidig mot universitetene. FOU-miljøene i Møre og Romsdal faller utenfor. Selv om regionen har et næringsliv i verdensklasse.

Den offentlige finansieringen av forskning i Norge er sterkt sentralisert. I 2010 gikk 92 prosent av tildelingen av forskningsmidler fra Norges Forskningsråd til forskningsmiljøer i Oslo-området (inkl. Ås) Bergen, Trondheim og Tromsø. Selv om 70 prosent av landets næringsvirksomhet og offentlige tjenesteproduksjon foregår *utenfor* de fire storbyregionene, går kun 8 prosent av forskningsmidlene til disse delene av landet. Næringslivet, høgskolene og de andre FOU-miljøene Møre og Romsdal fikk til sammen 1,3 prosent.

Sentraliseringen er spesielt tydelig for Forskningsrådets senterordninger (SFI, SFF og FME). 65 av 66 slike sentre er basert i en vertsinstitusjon i Oslo/Ås, Bergen, Trondheim eller Tromsø. Kjernevirksomheten til disse sentrene er langsiktig kompetansebygging og doktorgradsutdanning. Over tid gir dette en ytterligere sentralisering av forskningskapasiteten i Norge. Faglig fornyelse og videreutvikling blir tilsvarende utfordrende for FOU-miljøer som ligger *utenfor* disse fire universitetsbyene. Miljøene i Møre og Romsdal mangler tilsvarende ordninger for framtidig kompetansebygging som universitetene. Dette reduserer også effekten av viktige regionalpolitiske programmer som Arena, NCE og VRI, som alle er innrettet mot å *høste* kunnskap fra de regionale miljøene – ikke å videreutvikle de. Heller ikke Regionale forskingsfond gir særlige muligheter for dette.

Regionalmeldingen peker på at "*Fysisk nærleik til FoU-miljø og andre verksemder er viktig, men viktigast er tilgangen til rett kompetanse*". Det er ingen motsetning mellom geografisk nærhet og rett kompetanse. Kort avstand mellom forsker og bruker innebærer også felles referanseramme, begrepsapparat og innsikt i lokale forutsetninger og forhold. Innovative klynger kjennetegnes nettopp av nærhet mellom bedrifter og lokale kunnskapsmiljø, som i samspill å klare å høste og utnytte den globale forskningsalmenningen og å hente matnyttige forskningsresultater tilbake til Møre og Romsdal.

Framtida for regionale kunnskapsmiljøer ligger i sterkere spesialisering mot spesifikke regionale kunnskapsbehov. Hovedutfordringen framover for både høgskolene og Møreforskning er å utvikle mer robuste fagmiljøer med god vitenskapelig kvalitet som kan bistå det regionale næringslivet. Dette er utfordringer som alle kunnskapsmiljøer lokalisert utenfor universitetsbyene opplever. Dette krever spesialisering og arbeidsdeling. Et første skritt er at vi samarbeider enda tettere, slik det legges opp til gjennom Forskningsforum Møre³. Et neste skritt kan være at miljøene slår seg sammen.

¹ Meld.St.13 (2012-2013) *Ta heile Noreg i bruk*

² Meld.St.18 (2012-2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*

³ Samarbeidsforum for de 9 FOU-miljøene Møre og Romsdal

Iflg SSB⁴ var det i 2011 en vekst i næringslivets FOU-investeringer på 11 prosent, en tilsynelatende god utvikling. *Antallet* bedrifter som investerte i FOU gikk imidlertid *ned* med 10 prosent, slik at bare 18 prosent av norske bedrifter investerte i FOU i 2011. Technopolis⁵ uttrykker i sin evaluering av Forskningsrådet bekymring for at Norge i for liten grad investerer i nye bedrifter og framtidens næringsliv i «skyggen» av oljesektoren. Dette gjør norsk økonomi enda mer ensidig og omstillingsbehovet enda mer akutt den dagen oljeprisen faller og oljeproduksjonen avtar. Som det andre mest petroleumsavhengige fylket i landet er denne bekymringen svært relevant for Møre og Romsdal.

Innovasjonstakten i norsk næringsliv er iflg OECD synkende og lavere enn i våre samarbeidsland. Når bedrifter og forskningsinstitutter samarbeider, øker innovasjonstakten. For å få til et samspill som fungerer som "åpen innovasjon"⁶, må bedriftene ha egne ressurser til FOU og forskningsmiljøene ha tilstrekkelig frie ressurser til å fungere som risikoavlastende «kunnskapspeidere» for bedriftene. Fire av de seks mest eksportintensive⁷ arbeidsmarkedsregionene i Norge ligger i Møre og Romsdal. De samme regionene er i landstoppen i innovasjonsevne⁸. For Møre og Romsdal vil framtidig konkurransevne i stor grad være et spørsmål om tilgang til nok kompetanse og til rett kompetanse.

Høgskolene og Møreforskning har en viktig rolle i å mobilisere flere bedrifter i Møre og Romsdal til forskningssamarbeid og utviklingsprosesser. Det samme gjelder overfor kommuner og øvrige deler av offentlig sektor her i fylket. For både bedrifter og det offentlige er det svært viktig at FoU-miljøene er «nær» nok til å kunne formidle og gjøre nasjonal og internasjonal forskningsbasert kunnskap relevant for lokale forhold. Tiltakene i den nye Forskningsmeldingen og Regionalmeldingen bidrar i liten grad til dette.

Politisk vilje til å utløse innovasjonspotensialet i det regionale Norge

Høyere utdanning og forskning er viktig for å drive både Norge og Møre og Romsdal framover. En suksess i norsk regionalpolitikk har vært å kombinere utnyttelsen av rike naturressurser med investeringer i utdanning og forskning. Noen av de mest dynamiske næringsklyngene i Norge er lokalisert *utenfor* storbyregionene med de tunge FOU-miljøene. Fellesnevneren er at de kombinerer sterk internasjonal orientering med tung regional forankring og samarbeid. De er globale og lokale – samtidig. Både den maritime og den marine klyngen i Møre og Romsdal er gode eksempler på dette.

Jo mer kunnskapsbasert Norge blir, jo sterkere krav stilles det til sammenheng mellom næringspolitikk, utdanningspolitikk, forskningspolitikk og regionalpolitikk. Forskningsrådet har innsett det samme gjennom å starte arbeidet med å utvikle en Strategi for regional FOU. Fylkeskommunen og andre regionale myndigheter ser denne sammenhengen og er klar til å ta et større ansvar for utvikling av kunnskapsmiljøene her i fylket. Det er bra og det trengs, fordi Regjeringens og Kunnskapsdepartementets «*Lange linjer – kunnskap gir muligheter*» retter sine tiltak nokså ensidig mot de fire opprinnelige universitetene. Næringslivet, kommunene og andre brukere av forskning i Møre og Romsdal fortjener noe bedre.

⁴ *Forskning og utvikling i næringslivet 2011. Endelige tall*. SSB 2013

⁵ *A Good Council? Evaluation of the Research Council of Norway*. Technopolis Group 2012

⁶ Solberg, Larsen, Wiig, Aagaard and Sivertsen (NIFU Rapport 2012:46): *Markets for Applied Research*

⁷ Jakobsen, Fjose, Mellbye, Grünfeld og Blomgren (Menon nr 2/2012): *Eksport fra norske regioner – hvorfor så store forskjeller?*

⁸ Onsager og Gundersen (NIBR-rapport 2011:12): *Regional innovasjon og næringsutvikling*

Virksomheten til Møreforsking:

Konsernet Møreforsking består av morselskapet Møreforsking AS og datterselskapet Møreforsking Molde AS. Møreforsking AS har egne forskningsavdelinger i Volda og Ålesund, og eier 51% av aksjene i datterselskapet Møreforsking Molde AS.

De tre avdelingene opererer i ulike oppdragsmarkeder, med tilsvarende forskjeller i kundetyper, konkurranseformer og konkurransesituasjon. Forskjellene betyr samtidig at vi i sum har ei god faglig bredde i forhold til FOU-behovene i regionen og kan handtere FOU-tema som krev tverrfaglige tilnærminger.

Med grunnlag i faglige disipliner som samfunnsgeografi, statsvitenskap og offentlig planlegging og administrasjon driver **Møreforsking Volda** samfunnsvitenskapelig forskning innenfor temaene *Regionale analyser, Arbeidskraft og kompetanse, samt Prosessledelse*. Hovedtyngden av oppdragene kommer fra etater og institusjoner i offentlig sektor regionalt og nasjonalt.

Møreforsking Marin (Ålesund) driver naturvitenskapelig forskning og utviklingsarbeid rettet mot marine næringer langs hele verdikjeden – fra hav til bord. Sentrale fagområde innen forskingsfeltet *Ressurser og fangst* er fiskeribiologi, fangstmetoder, fangstbehandling, levende lagring og havbruk. Viktige fagområde innen *Foredling* er råstoffbehandling, videreforedling, utnyttning av restråstoff og produktutvikling. Innen fagområdet *Marked* arbeider vi med markedsundersøkelser/analyser, produkttesting og merkevarebygging. Innen fagområdet *Marin bioteknologi* arbeider vi med fiskehelse, biofilm, marin bioprospektering, marine ingredienser og molekylærbiologi. Hovedtyngden av oppdragene kommer fra bedrifter og organisasjoner i sjømatnæringen.

Møreforsking Molde driver samfunnsøkonomisk forskning på fire fagfelt. Innen *Transportøkonomi* gjennomfører vi økonomiske analyser av infrastrukturtiltak, utvikling av transportmodeller og studier av offentlige innkjøp av transporttjenester. Det andre sentrale forskingsfeltet er *Logistikk* der vi gjennomfører analyser av verdikjeder og design av logistikksystem. Forskingsfeltet *Næringsøkonomi* har særlig fokus på effekter av offentlig støtte til forskning og næringsutvikling, samt metodeutvikling og gjennomføring av nytte/kostnad-analyser på ei rekke ulike samfunnsområder. Det nyeste fagfeltet som er under oppbygging er *Helse – Utdanning – og Samfunn*.

Møreforsking har blitt evaluert:

I regi av Forskingsrådet ble det i desember 2012 lagt fram en evaluering av de 12 regionale forskningsinstituttene i Norge. Evalueringsrapporten omhandler:

- De regionale instituttenes egenart
- Kompetanse, kvalitet og relevans
- Rammebetingelser og oppdragssituasjon
- Evne til å etablere nettverk, samarbeid og arbeidsdeling med andre fagmiljøer
- Strategier for fremtiden

Evalueringresultatene viser for Møreforsking sitt vedkommende at vi har for liten vitenskapelig publisering. Møreforsking driver i første rekke brukerstyrt forskning, og har

dermed liten fri forskningsproduksjon med finansiering fra Forskringsrådet. Tilsvarende gjelder internasjonale FOU-prosjekter.

Møreforskning er samtidig blant de instituttene som har høyest oppdragsandel og brukerne oppfatter i følge evalueringen leveransene som relevante og anvendbare i forhold til egne kunnskapsbehov og utviklingsplaner. Isolert sett er dette bra, men det vektlegges lite i evalueringen. Evalueringen viser at vi må skape bedre balanse mellom forskningsproduksjon og relevans, og at vi må styrke vitenskapelig kvalitet og publisering for å oppnå dette.

Evalueringen påpeker at de regionale instituttene har en krevende oppgave med å drive anvendt, brukerrettet forskning rettet mot regionale utviklingsprosesser samtidig som vi skal konkurrere på kvalitet i nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. Samtidig dokumenterer evalueringen at de regionale instituttene har lavere basisbevilgning enn de nasjonale instituttene, og at dette medfører lavere vitenskapelig publisering.

Styret i Møreforskning er glad for at evalueringen foreligger slik at vi kan ta den i bruk i vårt strategiske arbeid. Styret vil fremover ha fokus på økt vitenskapelig publisering og FOU-produksjon for å øke konkurransevnen overfor NFR-programmer og internasjonale finansieringskilder. Skal vi klare å møte de utfordringene som evalueringen reiser må samtidig tilrådingene som evalueringen kommer med om endringer i rammebetingelser følges opp tilsvarende.

Styret viser til og deler evalueringens anbefalinger om forbedring av rammebetingelsene i form av:

1. Økt basisbevilgning,
2. Bedre rammevilkår for finansiering av stipendiatstillinger (Institutt-PhD'er)
3. Stimulere til strukturendringer og økt samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon
4. Økt satsing på forskning om og for regionene i Forskringsrådets programmer

Det aller beste som evalueringen inneholder er anbefalingen den gir til eiere, ledelse og de ansatte om å fokusere på:

1. Rekruttering og kompetanseutvikling
2. Økt vitenskapelig publisering
3. Styrke konkurransevnen overfor frie forskningsprosjekter
4. Prioritere internasjonalt forskningssamarbeid
5. Samarbeid/sammenslåing med høgskoler eller andre institutt
6. Større regionalt ansvar for finansiering av kompetanseutvikling og regionale oppgaver

Både styret og de ansatte i Møreforskning er i ferd med å følge opp dette med en rekke ulike tiltak. De overordnede utfordringene knyttet til eierskap, struktur og organisering er tatt opp med Møre og Romsdal fylkeskommune og de tre høgskolene som våre eiere.

Møreforskning i 2012:

Møreforskning Marin sluttførte i 2012 investeringer i nye laboratorier og utstyr, og flyttet inn i nye lokaler i Norsk Maritimt Kompetansesenter. Dette sluttfører en lang prosess for å oppgradere organisasjon og infrastruktur for forskningsvirksomheten vi driver.

Strategiske kompetanseprosjekt:

For å bygge ny kompetanse gjennomfører vi i perioden 2011-2013 seks strategiske kompetanseprosjekter i samarbeid med fagmiljø på de tre høyskolene. De seks satsingene er:

- *"Kontraktstrategier for internasjonalisering av lokal leverandørindustri"* i regi av Høgskolen i Molde i samarbeid med Møreforskning Molde og Høgskolen i Ålesund.
- *"Utvikling av globale verdikjeder for regionale maritime næringer"* i regi av Møreforskning Molde i samarbeid med Høgskolen i Molde.
- *"Bu- og arbeidsmarknader i endring"* i regi av Møreforskning Volda.
- *"Med sans for kvalitet"* i regi av Møreforskning Marin *"Levende sjømat"* i regi av Møreforskning Marin.
- *"Bioteknologisk metode"* i regi av Møreforskning Marin

Satsingene omfatter metodeutvikling, kompetanseutvikling, nettverksbygging, forskerutveksling, publisering og annen formidlingsaktivitet.

Publisering:

Høgskolene og Møreforskning samarbeider om publisering gjennom felles skriftserier. Alle rapporter fra oppdrag som ikke er graderte, er åpent tilgjengelige på våre hjemmesider. Det ble publisert 42 rapporter i 2012 som er åpent tilgjengelig. I tillegg kommer 9 rapporter som er konfidensielle eller der det er utsatt publisering.

Det ble publisert 8 artikler i vitenskapelige tidsskrift i 2012, mot 4 i 2011. For mange av de oppdragene som blir gjennomført i Møreforskning skjer publiseringen i regi av høyskolene. Det er iverksatt en rekke tiltak for å styrke publiseringsaktiviteten i 2013.

Formidling:

Ansatte i Møreforskning holdt 22 populærvitenskapelige foredrag eller presentasjoner i 2012. Vi var arrangør av 5 ulike faglige konferanser/seminar. Vi stod for 55 kronikker og artikler i aviser og tidsskrift. Formidlingsaktiviteten økte bra i 2012.

Gode medarbeidere:

Det ble utført 42 årsverk ved Møreforskning i 2012, noe som er en nedgang på 2 årsverk fra 2011. Ved utgangen av året var vi til sammen 59 ansatte, hvorav 5 var i permisjon. Av de 54 var 49 ansatt i vitenskapelige stillinger, mens 5 hadde administrative funksjoner. Ved utgangen av 2012 hadde vi 23 medarbeidere med doktorgrad eller tilsvarende kompetanse med hoved- eller bistilling i Møreforskning. 47 % av vårt vitenskapelige personale har dermed førstekompetanse.

Ei viktig side av samarbeidet med høyskolene er utveksling av medarbeidere mellom forskning og undervisning. 3 av våre medarbeidere drev i 2012 veiledningsarbeid for master- og doktorgradsstudenter. I tillegg deltok bachelorstudenter på ulike prosjekt i Møreforskning sin regi. Åtte personer var i 2012 ansatt i bistilling. Vi har to medarbeidere lokalisert i Høgskolesenteret i Kristiansund.

Møreforskning er et av 56 norske forskingsinstitutt som mottar basisbevilgning fra Forskringsrådet, og denne var i 2012 på 4,2 mill. Ti prosent av basisbevilgningen er resultatbasert, og Møreforskning vant her markedsandeler også i 2012. I tillegg mottok vi et tilskudd fra Møre og Romsdal fylke på 1,5 mill. kr knyttet til vårt regionale oppdrag. Disse midlene finansierer grunnleggende kompetanseutvikling, kvalitetssikring av forskningsresultat, publisering av vitenskapelige artikler, nettverksbygging og internasjonalisering, samt doktorgradsutdanning. Vi prioriterer i 2013 disse midlene tilnærmet i sin helhet til å øke publiseringsaktiviteten.

Likestilling:

Møreforskning har som mål å ha full likestilling for alle stillinger i konsernet. 28 av de ansatte er kvinner, og kvinner utgjør nær 50 % av det faglige personalet. Tre av sju medlemmer i Møreforskning AS sitt styre er kvinner, mens tallet for datterselskapet Møreforskning Molde AS er en av fem.

Alle de administrative lederne er menn, mens Møreforskning Marin har kvinnelig forskningssjef. Den faglige virksomheten er organisert i forskingsgrupper, og 5 av 10 forskings-/eller gruppeledere er kvinner. Til sammen innebærer dette at 6 av 15 ledere er kvinner (40 %).

Lokaler og infrastruktur

Den 31. januar 2012 stod Fiskeriministeren for den offisielle åpningen av vårt nye anlegg for levendedyrsforsøk på Atlanterhavsparken i Ålesund. Møreforskning Marin flyttet i mai 2012 inn i nye lokaler i Norsk Maritimt Kompetansesenter. Vi tok i juni 2012 i bruk vårt nye laboratorium på Høgskolen i Ålesund. Tilsvarende videreførte vi i 2012 oppussingen av lokalene til Møreforskning Volda. Til sammen innebærer dette at vi har oppgradert og modernisert nødvendig utstyr og lokaler for virksomheten vi driver.

Arbeidsmiljø og ytre miljø:

Møreforskning driv et systematisk HMS-arbeid med årlige gjennomganger av fysisk og psykososialt arbeidsmiljø. Vi har et felles Arbeidsmiljøutvalg (AMU) for konsernet. Møreforskning AS har avtale med Medi 3 om Bedriftshelsetjeneste-ordning for alle ansatte i Volda og Ålesund. Møreforskning er IA-bedrift.

Møreforskning driver ikke aktivitet som har negative følger for ytre miljø. Det er ikke rapportert skader eller ulykker knyttet til virksomheten eller de ansatte i 2012.

AMU har satt som mål at gjennomsnittlig sjukefravær for konsernet på årsbasis skal være under 4%. Utviklingen i sykefraværet registreres løpende og rapporteres til styret kvartalsvis. I 2012 var sykefraværet i konsernet på 4,2%. For 2011 var sjukefraværet på 3,7%.

Konsernet Møreforskning:

Regnskapet for konsernet viser underskudd etter skatt og før minoritetsinteresser i 2012 på kr 1.474.081,-. Brutto driftsinntekter ble på 45,9 mill. kr og driftsresultat var negativt med kr 2.371.178'. Netto finansinntekter var på 294'.

Skattekostnaden på ordinært resultat er beregnet til - kr 602 683,-. Betalbar skatt er 0,- . Årsresultatet etter skatt og minoritetsinteresser for konsernet er på kr 1.587.249,- som er 2,3 mill. svakere enn i 2011.

Konsernet hadde en samlet bokført egenkapital pr 31.12.2012 på 14,2 mill. kroner (inkludert minoritetsinteresser), tilsvarende 30% av totalkapitalen. Konsernets langsiktige gjeld ved utgangen av 2012 var på 10,5 mill. Av dette er 5,8 mill. kr knyttet til forskingsfondet. Konsernet har ei samlet likviditetsbeholdning på 25,6 mill. kr.

Møreforsking AS (morselskap):

Resultatregnskapet for Møreforsking AS i 2012 viser et underskudd etter skatt på kr 1.705.037,-. Brutto omsetning i 2012 var på 31,5 mill. kr, mens driftskostnadene var kr 34 mill. Netto finansinntekter var på kr 180'. Hovedforklaringen på det svake resultatet er investeringer i nye laboratorier, samt redusert timeproduksjon som følge av flytting til nye lokaler. I tillegg bidrar økte pensjonskostnader og leiekostnader til å trekke resultatet ned. Årsresultatet er det svakeste vi har hatt siden Møreforsking AS ble etablert i 2008.

Møreforsking AS hadde pr. 31.12.2012 en egenkapital på kr 12,1 mill,- som tilsvarer en egenkapitalandel på 30%. Samlede eiendeler var på kr 40.420.122,- som er en nedgang på 1,5 mill. i forhold til 2011. Nyinvesteringer som ble aktivert i 2012 utgjorde kr 1,811', mens regnskapet er belastet med kr. 625' i avskrivninger. Samlede likviditetsreserver ved årsskiftet var på 19,3 mill. kr og representerer en økning fra samme tidspunkt i 2011 på 1,7 mill.

Møreforsking Molde AS:

Møreforsking Molde kom i 2012 ut med et årsresultat etter skatt på kr 230 956,-. Brutto driftsinntekter i 2012 var på 14,9 mill kr, som var 900' høyere enn året før. Skattekostnaden på ordinært resultat er beregnet til kr 93 490,-.

Selskapet hadde pr. 31.12.2012 en egenkapital kr 6 513 799,- som tilsvarer 56% av totalkapitalen. Samlet balanse økte til kr 11 669 311,- som er en økning på kr 800' fra 2011. Selskapet har ikke langsiktig gjeld utover utsatt skatt.

Videre drift

Gjennom investeringene i nye lokaler, laboratorier og utstyr som ble gjennomført i 2012 har Møreforsking lagt grunnlaget for økt aktivitet og styrket produksjon. Alle tre avdelingene har nå i 2013 en økt ordresreserve og styrket bemanningen.

Årsregnskapet for 2012 for konsernet, sammensatt av morselskapet Møreforsking AS og datterselskapet Møreforsking Molde AS, er gjort opp under forutsetning om videre drift. Etter styrets oppfatning gir det fremlagte årsregnskapet og balansen sammen med tilhørende noter et dekkende bilde av konsernet sin drift og økonomiske stilling ved årsskiftet.

Volda 31.12.2012 / 18.04.2013

Bjørn Berge
Styreleiar

Rune Garen
nestleiar

Marie Nedregotten Sørbo
styremedlem

Kjetil Kåre Haugen
styremedlem

Frank Madsøy
styremedlem

Elisabeth Kommisrud
styremedlem

Randi Bergem
ansattrepresentant

Roar Tobro
direktør